

Neuvotteleva virkamies
Kristel Englund

**TASAVALLAN PRESIDENTIN ASETUS SOSIAALIHUOLLON
AMMATTIHENKILÖIDEN KELPOISUUSVAATIMUKSIIN JA
AMMATTITOIMINTAAN LIITTYVIEN ERÄIDEN HALLINTO- JA
VALVONTATEHTÄVIEN HOITAMISESTA AHVENANMAALLA**

1 Sopimusasetusjärjestelmä

Valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan välisestä toimivallanjaosta säädetään Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991; jäljempänä *itsehallintolaki*). Itsehallintolain lähtökohtana on periaate, jonka mukaan toimivalta hallintoasioissa seuraa lainsäädäntövaltaa. Vastuu kustannuksista seuraa hallintovastuuta, jollei toisin säädetä. Itsehallintolain 32 §:ssä säädetään järjestelmästä, jonka mukaan valtakunnan hallinnolle kuuluvia tehtäviä voidaan siirtää määräajaksi tai toistaiseksi maakunnan viranomaiselle. Vastaavasti voidaan maakunnan hallinnolle kuuluvia tehtäviä siirtää valtakunnan viranomaiselle. Siirtäminen tapahtuu asetuksella ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen suostumuksella. Sopimusasetus on yksipuolisesti irtisanottavissa. Itsehallintolain 32 §:n 3 momentin mukaan tasavallan presidentti antaa sopimusasetukset. Asetusehdotuksesta on aina pyydettävä Ahvenanmaan valtuuskunnan lausunto.

2 Lainsäädäntövalta

Itsehallintolain 18 §:n 13 kohdan mukaan Ahvenanmaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat sosiaalihuoltoa.

3 Nykytila ja asetuksen tarpeellisuus

Ahvenanmaalla toimivien sosiaalihuollon ammattihenkilöiden toiminnan valvonnasta säädetään sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetussa maakuntalaissa (landskapslag 2020:24) ja maakuntaasetuksessa (landskapsförordning 2020:25). Maakuntalainsäädännön mukaisesti sosiaalihuollon ammattihenkilöiden valvonnan tehtävistä Ahvenanmaalla vastaavat Ahvenanmaan maakuntahallitus ja Ahvenanmaan ympäristö- ja terveydensuojeluviranomainen (Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet, ÅMHM). Maakuntalainsäädäntö vastaa pääosin sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annettua lakia (817/2015) ja sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annettua valtioneuvoston asetusta (153/2016). Niissä valtakunnalle kuuluvat ammattihenkilövalvonnan tehtävät on säädetty Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle eli Valviralle sekä aluehallintovirastoille.

Tasavallan presidentin asetus (655/2020; jäljempänä *sopimusasetus*) sosiaalihuollon ammattihenkilöiden kelpoisuusvaatimuksiin ja ammattitoimintaan liittyvien eräiden hallinto- ja valvontatehtävien hoitamisesta Ahvenanmaalla tuli voimaan 1.1.2021. Sopimusasetuksella

siirretään maakunnan hallitukselle kuuluvia hallinto- ja valvontatehtäviä Sosiaali- ja terveystalalan lupa- ja valvontavirastolle.

Eduskunta on hyväksynyt 18.6.2025 hallituksen esityksen (HE 13/2025 vp) valtion aluehallintouudistusta koskeväksi lainsäädännöksi, jolla perustetaan uusi valtakunnallinen Lupa- ja valvontavirasto. Uusi laki Lupa- ja valvontavirastosta (530/2025) tulee voimaan 1.1.2026. Mainitulla lailla kumotaan laki Sosiaali- ja terveystalalan lupa- ja valvontavirastosta (669/2008). Lupa- ja valvontavirastoon kootaan kaikki Sosiaali- ja terveystalalan lupa- ja valvontaviraston tehtävät, mukaan lukien sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden lupa-, ohjaus ja valvontatehtävät. Lupa- ja valvontavirastosta annetun lain 31 §:n 3 momentin mukaan muussa laissa tai asetuksessa olevalla viittauksella Sosiaali- ja terveystalalan lupa- ja valvontavirastoon tarkoitetaan lain tultua voimaan Lupa- ja valvontavirastoa, jos viittauksessa tarkoitettut tehtävät liittyvät saman lain 3 §:ssä tarkoitettuihin tai muualla laissa virastolle säädettyihin tehtäviin.

Valtion aluehallintouudistuksen johdosta myös valtakunnan ammattihenkilölainsäädäntöön on esitetty tehtäväksi tarvittavat tekniset pykälämuutokset (HE 174/2025). Lainmuutosten on tarkoitus tulla voimaan 1.3.2026.

Valtion aluehallintouudistuksen johdosta myös voimassa oleva sopimusasetus on selkeyden vuoksi tarpeen kumota ja korvata uudella asetuksella, joka ottaisi huomioon uuden valtakunnallisen Lupa- ja valvontaviraston perustamisen.

4 Asetusehdotuksen pääasiallinen sisältö

Voimassa oleva sopimusasetus ehdotetaan kumottavaksi ja korvattavaksi uudella asetuksella, jossa kumottavaksi ehdotetun asetuksen viittaukset Sosiaali- ja terveystalalan lupa- ja valvontavirastoon korvattaisiin viittauksilla Lupa- ja valvontavirastoon. Kyseessä olisi voimassa olevan asetuksen tekninen päivitys vastaamaan uutta virastorakennetta.

1 §. Soveltamisala. Asetuksen 1 §:ssä säädettäisiin voimassa olevaa asetusta vastaavasti asetuksen soveltamisalasta. Säännöksen mukaan sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun maakuntalain nojalla Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle kuuluvia hallinto- ja valvontatehtäviä siirretään Lupa- ja valvontavirastolle siten kuin tässä asetuksessa säädetään.

2 §. Hallintotehtävät. Asetuksen 2 §:ssä säädettäisiin Lupa- ja valvontaviraston hallintotehtävistä Ahvenanmaalla. Tehtävät vastaisivat voimassa olevassa asetuksessa Sosiaali- ja terveystalalan lupa- ja valvontavirastolle siirrettyjä tehtäviä. Säännöksen mukaan Lupa- ja valvontaviraston tehtävänä Ahvenanmaalla olisi 1) käsitellä sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun maakuntalain 2 luvun ja sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun maakunta-asetuksen säännösten mukaisesti ammattipätevyyden laillistamista ja tunnustamista koskevia asioita; 2) ylläpitää mainitun maakuntalain 16 §:n mukaisesti sosiaalihuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriä sekä vastata rekisterinpitäjän tehtävistä; ja 3) toimia mainitun maakuntalain 3 luvun mukaisesti toimivaltaisena viranomaisena asioissa, jotka koskevat ammatinharjoittamisoikeuden rajoittamista tai poistamista tai ammattinimikkeen käyttöoikeuden poistamista ammattihenkilön omasta pyynnöstä sekä ammatinharjoittamisoikeuden tai ammattinimikkeen käyttöoikeuden palauttamista.

3 §. Valvontatehtävät. Asetuksen 3 §:ssä säädettäisiin Lupa- ja valvontaviraston valvontatehtävistä Ahvenanmaalla. Tehtävät vastaisivat voimassa olevassa asetuksessa Sosiaali- ja terveystalalan lupa- ja valvontavirastolle siirrettyjä tehtäviä. Pykälän 1 momentin mukaan Lupa- ja valvontaviraston tehtävänä Ahvenanmaalla olisi valvoa asioita, jotka saattavat edellyttää sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun maakuntalain 20 §:n 2 momentissa tai 25 §:ssä tarkoitettua

seuraamuksen antamista. Lupa- ja valvontaviraston tehtävänä olisi myös valvoa periaatteellisesti tärkeitä ja laajakantoisia asioita, jotka saattavat edellyttää mainitun maakuntalain 20 §:n 3 momentissa tarkoitetun seuraamuksen antamista, sekä asioita, joita Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet-niminen viranomainen on esteellinen käsittelemään.

Asetuksen 3 §:n 2 momentin mukaan Lupa- ja valvontavirasto toimisi sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun maakuntalain 3 luvussa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena asioissa, jotka koskevat ammattitoiminnan asianmukaisuuden selvittämistä, seuraamusten määräämistä kykenemättömyydestä toimia ammatissa ja seuraamusten määräämistä ammattitoiminnassa tehdystä rikoksesta sekä väliaikaisissa turvaamistoimenpiteissä.

4 §. Kulujen korvaaminen. Asetuksen 4 §:ssä säädettäisiin 2 ja 3 §:ssä tarkoitetuista Lupa- ja valvontaviraston tehtävistä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta vastaavasti kuin voimassa olevassa asetuksessa säädetään. Säännöksen mukaan maakunta maksaisi 2 ja 3 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä aiheutuvat kustannukset siten kuin Ahvenanmaan maakunnan hallitus ja Lupa- ja valvontavirasto sopivat.

5. Ehdotuksen valmistelu

Luonnos sopimusasetukseksi on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Ahvenanmaan maakunnan hallituksen kanssa. Lausuntoa sopimusasetusluonnoksesta pyydettiin sosiaali- ja terveysministeriöltä, valtiovarainministeriöltä ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta (Valvira). Ahvenanmaan maakunnan hallitus on 25.9.2025 antanut suostumuksensa ehdotettuun asetukseen. Ahvenanmaan valtuuskunta ei lausunnossaan näe esteitä asetuksen voimaantulolle.

Asetusehdotus on ollut tarkastettavana oikeusministeriön laintarkastuksessa.

6. Taloudelliset vaikutukset

Asetusehdotuksesta ei aiheudu uusia kustannuksia valtiolle tai maakunnalle. Kyse olisi voimassa olevan asetuksen teknisestä päivittämisestä, josta ei aiheutuisi muutoksia maakunnan nykyisiin asetuksen mukaisiin tehtäviin.

7. Voimaantulo

Asetus esitetään tulevaksi voimaan 1.1.2026 samanaikaisesti valtion aluehallinnon uudistuksen kanssa. Samalla kumotaan nykyinen asetus sosiaalihuollon ammattihenkilöiden kelpoisuusvaatimukseen ja ammattitoimintaan liittyvien eräiden hallinto- ja valvontatehtävien hoitamisesta Ahvenanmaalla (655/2020).